

**AFETZEDELERİN
YAŞLARINA GÖRE
MANEVİ
İLK YARDIM**

Manevi ilk yardım hizmetinin aşağıda yer alan genel ilkeleri bütün muhatap kitleler için ortaktır.

- **Manevi Unsurları Gözlemleyin**

Hizmet alanını ve afetzedelerin durumunu gözlemleyerek dinî ve manevi unsurları tespit edin. Afetzedenin yaşam alanında Kur'an-ı Kerim, dua kitabı, seccade, namaz örtüsü, tesbih, Türk bayrağı, aile fotoğrafı gibi ona manevi açıdan gç verecek unsurlar var mı? Afetzede dua etmek, tesbih çekmek gibi eylemlerde bulunuyor mu? Afetzede diğer insanlarla iletişim kuruyor ve onlara destek oluyor mu? sorularını cevaplayın.

- **İletişim Kurun ve Dinleyin**

Sakin ve sıcak bir ses tonu ile afetzedenin yanına gidin, kendinizi tanıtın ve onun için geldiğinizi söyleyin. Bu sırada muhatabınızın tepkilerini gözlemleyin. Sizinle iletişim kurmak istemezse bunu anlayışla karşılayın. Size olumlu cevap verirse görüşmeyi sürdürün. Buradaki en önemli desteğin etkin dinlemek ve ona güven vermek olduğunu unutmayın.

- **Manevi Stresi Azaltın**

Afetzedenin yaşadığı manevi strese dikkat edin ve mümkün olduğunca üzerinde baskı oluşturan yanlış düşüncelerden kurtulmasına yardım edin. Mesela depremin ilahi bir ceza olduğunu dş-

nüyor ya da deprem sırasında orada olmalarının kendi suçu olduğunu söyleyerek Allah katında yakınlarının ölümünden sorumlu tutulacağına inanıyor olabilir. Bu durumda oluşan manevi stresi giderecek kısa, sade ve doğru bilgiler verin.

- **Manevi Güç Kaynaklarını Destekleyin**

Afetzedenin manevi güç kaynaklarını keşfetmesine yardımcı olun. İnanıcıdan, değerlerinden ve umudundan beslenerek toparlanmasını destekleyin. Afettede dua ediyorsa onunla beraber dua etmeyi teklif edebilir, ibadet ediyorsa onu cemaatle namaza davet edebilir, Kur'an okumak veya dinlemek istiyorsa bunu sağlayabilir, tesbih çekiyorsa esmâ-i hüsnâdan örnekler verebilirsiniz.

- **Allah ile İlişisini Güçlendirin**

Afetzedeye doğrudan Allah ile ilişki içinde olduğunu hatırlatın. Allah'ın her an onunla olduğunu, hâlini bildiğini, dualarını duyduğunu, O'nun her şeye gücünün yettiğini söyleyin. Hem kendisine ferahlık ve metanet vermesini hem de vefat eden yakınlarına rahmet etmesini Allah'tan isteyebileceğini hatırlatarak afettede ile inandığı yüce varlık arasındaki bağı güçlendirin.

Bu temel ilkelere ilave olarak manevi ilk yardım çalışmalarında hizmetin verileceği kişinin yaşına göre bazı özel noktalar da öne çıkmaktadır. Burada manevi ilk yardım sırasında muhatabınızın yaşına göre hangi konulara dikkat etmeniz gerektiğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Çocuklara Yönelik Manevi İlk Yardımda Nelere Dikkat Etmelisiniz?

- Çocuğun yaşını göz önünde bulundurun. 0-2 yaş bebeklik, 2-6 yaş oyun çağı, 6-12 yaş okul çağı ve 13-18 yaş ergenlik dönemi olarak tanımlanır.
- 0-2 yaş aralığında bebeğin fiziksel ihtiyaçları önceliklidir, bunların karşılanmasına yardımcı olun.
- 3-6 yaş aralığında zihinsel gelişimle birlikte konuşmaya başlayan çocuk kendini ifade etmeye ve etrafında olup biteni anlamaya başladığı için manevi ilk yardımı bu yaşlardan itibaren sunabilirsiniz. Bu yaşlarda çocuğun somut düşünce döneminde olduğunu, hayatı oyunlarla algıladığını ve duygularını yoğun yaşadığını hatırlınızda tutun.
- 6-12 yaş aralığında sosyal gelişimin öne çıktığını, çocuğun arkadaş çevresine ihtiyacı olduğunu, soyut düşünce gelişmeye başlasa bile ölüm gibi kavramları henüz somut düşündüğünü zihninizde bulundurun.
- Çocuklara manevi ilk yardımı sunarken karşınızdaki çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi özelliklerine göre sözlerinizi ve eylemlerinizi düzenleyin, bireysel farklılıkları gözetin.
- Çocuklar için temel güven duygusu, tanıdıklarının yanında sağlanır. Mümkün olduğun-

ca afetzede çocukları aileleri ve yakınları ile bir araya getirin.

- Çocuklar, etraflarında sakin ve metanetli yetişkinler olduğu zaman kriz durumuyla daha kolay başa çıkar. Çocukların etrafındaki insanların bu konuda uyarın ve siz de sakinliğinizi koruyun.
- İlk yardım desteğine ihtiyacı olan çocuk, bu durumu kelimelerle ifade edemeyebilir. Çocuğun stres ve üzüntüsü baş ağrısı, karnın ağrısı, mide bulantısı, yemek problemi, konuşma ve uyku zorlukları ya da deride döküntüler olarak kendini gösterir. Bu belirtilere dikkat edin ve iyi olduklarını söyleseler bile olumsuz belirtiler gösteren çocuklarla ilgilenmeye devam edin.
- Çocuklarla konuşurken sakin, dingin, huzurlu ve sevgi dolu bir ses tonu kullanmaya özen gösterin.
- Kendinizi tanıttın ve neden, ne kadar süre orada olacağınızı açıklayın.
- Belirsiz ifadeler kullanmayın (Bir süre ya-nındayım vb.).
- Konuşurken çocuğun göz hizasında olmaya özen gösterin.
- Yüksek ses tonu ile konuşmayın, deprem anı gürültülerini çağırabilir.
- Çocuklarla görüşürken doğal davranın; çok kaygılı, aşırı heyecanlı ve abartılı sevecen olmayın. Sevgi, şefkat gibi duygularınızı his-

settirin ama dengede kalmaya özen gösterin.

- Merhamet duygularıyla da olsa çocuklara hızlı yaklaşmayın, onlara dokunmayın. Fiziksel temas sakinleştiricidir ama öncesinde izin alın (Elini tutabilir miyim, sana sarılabilir miyim vb.).
- Çocuklara yaklaşımda esas olan, onlara kendilerini güvende hissettirmek ve içinde buldukları zamana odaklanmalarını sağlayarak yeme, uyku gibi günlük rutinlerini düzenlemektir, unutmayın.
- Çocukların anlayacağı ve kendilerini ifade edeceği oyun ve etkinlikler yapın.
- Mümkünse yakın yaşlardaki çocukların oyun ve etkinliklere beraber katılmasını sağlayın.
- Çocukları konuşmaları, etkinliklere katılmaları, oyun oynamaları konusunda zorlamayın. Bu ortamları oluşturun ama katılmaları için zaman verin.
- Etkili dinleme tekniklerini kullanın. Konuşurken onu özenle dinlediğinizi hissettiren onay ifadelerinden faydalanın.
- Konuşmak istemeyen çocukların görüş alanı içinde olun ve "konuşmadan da yanındayım" mesajı verin.
- 3-6 yaş aralığındaki çocuklar, olayları başka bir karakter üzerinden daha rahat anlar. Onlara zorlukların üstesinden gelen bir kahramanın olduğu hikâye ve masallar anlatın.

- Umut veren hikâyeler hazırlayın veya o anda içinizden gelerek ürettiğiniz bir masalı anlatın.
- Çocuklara deprem gibi afetleri açıklamak üzere yaşlarına uygun hazırlanmış medya içeriklerinden destek alın.
- 12 yaşından küçük çocuklarla resim yapın, oyun oynayın. Bu yaş grubu ile uzun konuşmalar yapmaktan sakının.
- Resimli etkinliklerde ev ve aile resimleri çizmeyin, çizdirmeyin, böyle resimler boyatmayın.
- Resimli etkinliklerde çiçekleri, hayvanları, doğa manzaralarını, gök cisimlerini veya Keleş, Nasreddin Hoca gibi hayali karakterleri tercih edin.
- Çocuk kendini, evini, ailesini veya depremde yıkılmış binaları çizerse buna izin verin.
- Oyun veya etkinlik sırasında aniden gülmek, ağlamak, sarılmak gibi tepkiler vermeyin.
- Oyuncak seçiminde ev maketlerini, vinç gibi inşaat araçlarını, lego gibi yapılıp yıkılan oyuncakları tercih etmeyin.
- Oyun ve eğitim materyali olarak peluş hayvanlar, bebekler, oyun hamuru ve boyama kitapları kullanın.
- İmkânlar kısıtlı olduğunda materyal gerektirmeyen çocuk oyunlarını tercih edin.
- İçinde bulunulan zaman ve mekânda kalmayı sağlayan oyunların önemli olduğunu

hatırda tutun (3 kere ayağınla yere vur, A harfiyle başlayan 3 nesne söyle vb.). Böylece çocuklar anda ve buldukları yerde kendilerini güvende hissederler.

- Rahatlama egzersizlerini oyunlarla yaptırın (ellerini uzat, derin nefes al, parmaklarının üzerinde yürü vb.). Siz de bu eylemlere katılın.
- Duyguyu boşaltmayı sağlayan aktiviteler yaptırın.
- Neler olduğunu soran çocuklara basit ve net cümlelerle olanları anlatın (Deprem oldu ve evler yıkıldı vb.). Hemen ardından güvende olduklarını ve yalnız olmadıklarını hatırlatan cümleler kurun (ama güvendesin, biz yanındayız, senin için dua ediyoruz vb.).
- Çocuklara deprem sırasında ne yapıyor olduklarına, nasıl kurtulduklarına dair sorular sormayın.
- Onlar yaşadıklarını anlatırsa dinleyin. Gerçeklikten çıkarlarsa müdahale etmeyin ("Önce evin üstünde uçmaya başladım ve sonra yere indim." gibi cümleler kuran çocuğa "Yok canım olmaz öyle şey!" demek vb.).
- Çocukların duygularını bastırmaları gerektiğini ima eden cümleler kurmayın ve çevresindekilerin kurmasına da izin vermeyin (Sen üzülme ki vefat eden annen/baban da üzülmesin vb.).
- Çocuklara ek misyon yüklemeyin ve çevresindekileri de bunu yapmamaları konusunda

uyarın (Artık evin reisi sensin, güçlü olmalısın vb.).

- Yetişkinlere olduğu gibi çocuklara da tutamayacağınız sözler vermeyin (Seni görmeye hep geleceğim vb.). Bu tür vaatler yerine getirilmediğinde çocukların ciddi anlamda olumsuz etkilendiğini unutmayın.
- Çocuklara fazladan umut vermeyin (Göreceksin annen/baban hastaneden çıkacak vb.). Beklentilerinin gerçekleşmemesi hâlinde çocuklar daha büyük üzüntü yaşar, unutmayın. Sağlıklı ve dengeli bir biçimde umut aşılacak için "Annenin/babanın iyileşmesi için doktorlar ellerinden geleni yapıyor." gibi cümleler kurabilirsiniz.
- Çocukların sorularını geçiştirmeyin. Cevapları doğru verin. Cevabını bilmediğiniz soruya "Bilmiyorum ama öğrenip sana söyleyeyim." deyin ve bunu yapın.
- Çocuklarda oluşan "Ben ne yapabilirim ki?" hissini engellemek için onlara küçük işler verin (Sofra kurmaya, suları dağıtmaya yardım eder misin? vb.).
- Çocukların fotoğraf ve videolarını çekmeyin, kendileri izin verse bile görsellerini paylaşmayın. Bu iznin geçerli olması için çocuktan değil, ailesinden izin almak gerekir. Aile izin verse de çocuk büyüdüğünde ve sosyal medyadaki fotoğraf ve videosunu gördüğünde bundan rahatsız olabilir.

- Çocuklar yetişkinlere oranla daha çok ağlayabilir, bunu zihninizde bulundurun. Ağlayan çocuğun yanında olun. Sarılmadan önce "İstersen sana sarılabiliyim, ağlayabilirsin." gibi sözler söyleyin. O size sarılırsa fazla geri durmadan ve çok da sıkmadan şefkatle kucaklayın.
- Çocuklar dua ederse onları destekleyin. Beraber dua etmek isteyip istemediğini sorun. Kabul ederse kısa ve basit cümleler kurun.
- Çocukların dinî konulardaki sorularına anlayabileceği şekilde basit bir dille ve somut örneklerle cevap verin. Örneğin "Allah depremi neden yarattı?" derse, tıpkı insanlar gibi dünyanın da kendine özgü hareketleri olduğunu, mesela kendi etrafında döndüğünü, yağmur yağınca tohumların filiz olup büyüdüğünü, toprağın da bazen hareket ettiğini anlatın.
- Allah'ın yarattığı dünyanın hareketlerini bilen insanların yaptıkları evleri daha dikkatli yapması gerektiğini hatırlatın.
- Çocuklar dua ve ibadetlere katılmak isterse buna izin verin. "Sen daha küçüksün büyüyünce ibadet edersin." demeyin. Özellikle çocuğun kendi isteğiyle cemaatle kılınan namaza katılması, kendini büyük bir grup içinde güvende hissetmesine yardımcı olacaktır.

Gençlere Yönelik Manevi İlk Yardımda Nelere Dikkat Etmelisiniz?

- 13-18 yaş aralığı kanunen “çocuk” hükmündedir. Bu sebeple hukuki konularda çocuk kanunları çerçevesinde hareket edilir. Ancak gelişim dönemleri açısından “ilk ergenlik” olarak kabul edilen bu dönemde, birey genç grubuna girmektedir.
- 18 yaş ve üzeri kanunen “reşit” sayılır. Gelişim dönemi açısından ise 18-25 yaş aralığı “gençlik” dönemine dâhildir.
- Manevi ilk yardım uygulamasında ergenlik ve gençlik dönemi özelliklerine dikkat ederek davranın.
- 13-18 yaş aralığındaki ergenlerin kimlik arayışı içinde olduklarını, duygularını yoğun yaşadıklarını, biyolojik gelişimin de etkisiyle otorite olarak algıladıkları dış seslere kimi zaman karşı çıktıklarını ama kendilerine rol model olarak seçtikleri kişilere de büyük bağlılık gösterdiklerini hatırlayın.
- Ergenlerin hem çocuk hem de yetişkin gibi tepkiler verebildiğini bilin ve onların bu tepkilerini yargılamadan anlamaya çalışın.
- Ergenler genel olarak kendilerine, hayata, çevrelerine, hatta Allah’a karşı sorgulayıcı ve öfkeli olabilir. Afetin bu olumsuz hâli tetiklediğini bilin ve onların ani çıkışlarını anlayışla karşılayın.

- Afet öncesine dair pişmanlıkları ve afet sonrası çaresizlikleri ergende öfke ve suçluluk olarak kendini gösterebilir, dikkat edin.
- Tabiatı gereği stresli ve anlam arayışıyla dolu bir dönem olan ergenlikte, afet sonrası içe kapanma da gelişebilir. Ergenlerin tepkilerini gözlemleyin.
- Ergenlere hizmet sunarken sakin bir ses tonu ile konuşun ve kendinizi tanıttın.
- Ergenlere “ufaklık” muamelesi yapmayın. Onlara çocuk hitaplarıyla sevgi gösterisinde bulunmayın. “Sizinle tanıştığıma memnun oldum hanımefendi/beyefendi.” gibi cümlelerle onlara saygı duyduğunuzu hissettirin.
- 18-25 yaş aralığındaki gençlerin ise kimliklerini büyük ölçüde netleştirdiklerini, hayata atılmaya hazırlandıklarını ve duygularıyla hareket etmekten ziyade mantıklı düşünmeye başladıklarını zihninizde tutun.
- Gençlere yetişkin gibi saygı duymakla birlikte, büyüdüklerini gerekçe göstererek duygu ve düşüncelerini bastırmaya yönelik sözler söylemeyin (Koca adamsın, sana yakışıyor mu! Sen artık çocuk değilsin, böyle ağlamamalısn! vb.).
- Kendilerini ifade etmelerine izin verin ve yargılamadan sabırla dinlediğinizi hissettirin. Bunun için yüz ifadelerinize ve beden dilinize dikkat edin.
- Genç, “Annemin ölmesi babamın suçu!” gibi yanlış bilişsel çıkarım cümlesi kurarsa “Böy-

le söyleme, bu doğru değil." gibi cümlelerle müdahale etmeyin ama bu sırada verdiğiniz beden dili tepkisini de kontrol altında tutarak farkında olmadan yanlış onaylamayın.

- Genç sözünü bitirdiği zaman "Böyle hissetmeni anlıyorum, acını tahmin edebiliyorum." gibi cümleler kurun. Sonrasında "Annemi kurtarmak senin veya babanın elinde değildi." gibi kısa ve net cümlelerle yanlış çıkarımının doğrusuna işaret edin ancak asla ısrar etmeyin.
- Gençin olumsuz duygu ve düşüncelere boğulmasını önlemek için kendisi ve diğer insanlar için yapabileceği eylemleri hatırlatın (Yardım faaliyetlerine katılmak, soba yakmak gibi günlük işleri üstlenmek vb.).
- Gençlerin hem içinde buldukları gelişim döneminin bir özelliği olarak hem de afet nedeniyle dine dair sorgulamalarının arttığını bilin. Sorularına sağlam kaynaktan beslenen doğru bilgilerle kısa cevaplar verin.
- Kur'an ve sünnet temelli net açıklamalar yapın. Dinî literatürdeki görüş ayrılıklarından ve farklı yorumlardan bahsetmeyin.
- Allah'ın kullarını sevdiği, onlara şah damarından yakın olduğu, zorluklara karşı dayanma gücü verdiği, mahlukata asla zulmetmediği, duaları karşılıksız bırakmadığı, insanların başına gelenlerin doğaya aykırı davranarak kendi elleriyle yaptıklarından kaynaklandığı gibi konulardan bahsedin. el-Vedûd (çok se-

ven ve sevilen), er-Rauf (çok merhametli ve şefkatli), el-Veliyy (inanınların dostu olan, sevip yardım eden), el-Kâdir (her şeye gücü yeten) gibi esmâ-i hüsnâdan bahsedebilirsiniz.

- Gence dua ve ibadet etmek isteyip istemediğini sorun. Dua ve ibadete katılmak isterse bunu birlikte yapın.
- 13-18 yaş aralığının kimlik arayışı hâlindeki duygusal tepkisel yaklaşımına, 18-25 yaş aralığının kimlik netliğine kavuşma dönemindeki bilişsel yaklaşımına uygun ileri görüşmeleri manevi danışmanlık ve rehberlik süreçlerine bırakın.

Yetişkinlere Yönelik Manevi İlk Yardımda Nelere Dikkat Etmelisiniz?

- Yetişkinin yaşını göz önünde tutun. 25-40 yaş aralığını "ilk yetişkinlik", 40-60 yaş aralığını ise "orta yaş" olarak değerlendirmek mümkündür.
- 25-40 yaş aralığının öne çıkan özelliği, artan sorumluluklardır. Bu dönemde bireyler iş bulma, aile kurma, çocuklarının ve yaşlanmış olan anne babalarının bakımını sağlama gibi sorumluluklar üstlenir. Hayat koşturmacası yoğun olduğundan dine yönelik ilgide ve dinî pratikleri yerine getirmede bir azalma yaşanabilir.
- 25-40 yaş aralığındaki afetzedeler sadece ailelerine değil, tüm insanlara karşı sorumlu-

luk hissettikleri için kendi duygu ve ihtiyaçlarını ikinci plana iterek diğer afetzedelerin yardımına koşabilir. Onların kendi acılarını yaşamalarına yardımcı olun.

- Onlarla sakın bir ses tonuyla konuşun ve “Şu anda ne hissediyorsun?” gibi sorularla kendilerine odaklanmalarını sağlayın.
- Sorumluluk almalarının takdir edilecek bir durum olduğunu ama kendilerini ihmal etmemeleri gerektiğini hatırlatın.
- Ailesine ve tüm depremzedelere yetişememekten dolayı bir üzüntü veya suçlama yaşıyorsa bunun içinde bulunduğu yaşın genel yönelimi olduğunu söyleyin ve makul bir şekilde bunun mümkün olmadığını anlatın.
- Dinî pratiklerini tam olarak yerine getiremediğinden dolayı pişmanlık duyuyorsa ona Allah’ın merhametini, affediciliğini ve geleceğe umutla sarılmanın değerini hatırlatın.
- Hayat telaşı veya afet sonrası koşturmaca içerisinde aksattığı ibadetlere değil, namazını kılmak, kısa da olsa Kur’an okumak, dua etmek, insanlara yardımcı olmak, iyiliğin peşinde koşmak gibi yaptığı güzel eylemlere odaklanmasını sağlayın. Bunların ne kadar anlamlı olduğunu anlatarak manevi güç odaklarından beslenmesini destekleyin.
- 40-60 yaş aralığı ise hayata dair bir sorgulama dönemidir. Bu dönemde artık birey bir şekilde çocuklarını büyütmüş, işini seçip iletmiş ve yaklaşan yaşlılık ve ölüm gerçeği

ile yüzleşmeye başlamıştır. Bu nedenle “Ben kimim ve bu hayatta ne yapıyorum?” gibi varoluşsal sorgulamalara girmiştir. Kimi zaman hayal ettiği gibi bir hayat süremediğini düşünüp pişmanlıklar yaşamaya başlamış, dinî konulara yönelmiş ve tasavvuf gibi ahlakî arınmaya yönelik alanları araştırmaya başlamıştır.

- 40-60 yaş aralığındaki afetzedeler doğal olarak kendilerini sorguladıkları bir dönemde afet nedeniyle ilave bir anlam krizine girebilir. Onlara her türlü zorluğa rağmen hayatın hâlâ yaşamaya değer olduğunu hatırlatın.
- Yapmak isteyip yapamadıkları şeyleri sizinle paylaşırlarsa, bunları hâlâ yapabilecekleri konusunda onları cesaretlendirin.
- Ailesini, yakınlarını veya geçmiş hayatına dair her şeyi terk edip gitmekten bahsederse büyük kararlar almak için acele etmemesi gerektiğini hatırlatın.
- Temel dinî konuları değil de tasavvufi, kelami veya felsefi konuları ve ulemanın görüş ayrılıklarını konuşmak isterse onu dinleyin. Ancak bu dönemde onunla tartışmaya girmeyin, konuya katılıp uzun konuşmalar yapmayın.
- Afetzedenin “şimdi ve burada” olması son derece önemlidir. Dikkatini bu noktaya çekip o anda yapabileceğiniz eylemlerden bahsedin (Ezan okunuyor namaza gelmek ister misin? vb.).

- Orta yaşın derin ve detaylı dinî sorularını, din üzerine konuşma taleplerini ileride manevi danışmanlık ve rehberlik döneminde değerlendirin.
- Bu yaş grubuna daha uzun ve kapsamlı dualar edin, talep ederlerse onlara da öğretin.
- Günahlarından kurtulmak için ne yapabileceklerini sorarlarsa tövbe kapısının daima açık olduğundan, Allah'ın sonsuz affediciliğinden, kaza namazları ve oruçları gibi eksikleri telafi imkânlarından, nafîle ibadetlerin ve her türlü iyiliğin şifa veren gücünden bahsedin.

Yaşlılara Yönelik Manevi İlk Yardımda Nelere Dikkat Etmelisiniz?

- Genel olarak 60 yaş ve üzeri "yaşlılık" olarak nitelendirilir.
- Yaşlılık, fiziksel ve zihinsel olarak gerilemenin yaşandığı, konuşmaların daha çok bugünü değil geçmişi anlattığı, ölüm gerçeğinin kabullenildiği bir dönemdir.
- Yaşlılık mutlak anlamda dine yönelme döneminden ziyade, hayatı boyunca din ile ilişkisi bir şekilde devam etmiş olan yaşlının bu ilişkiyi pekiştirdiği, böyle olmayan yaşlının ise dinî konulara ilgi duymadığı bir dönemdir.
- Afettede yaşlılara güven duygusu vermek için yanlarında olduğunuzu hissettirin ve

bundan sonra bakımlarını kimin sağlayacağına dair bilgi verin.

- Bedensel olarak güçlü olmadıkları için afetin yaralarını sarmaya yardım edemediklerini veya ailelerini kurtaramadıklarını düşünüyorlarsa duygularını anlatmalarına izin verin ve ardından başkası olsa da bunu yapamayacağını hatırlatın.
- Yaşlının güçlü yönlerine odaklanın (Senin tecrübelerin bizim için çok önemli! Senin duaların bize güç veriyor! vb.).
- Yaşlılarla konuşurken tavsiye verici cümleler kurmayın ama onların tavsiye ve nasihatlerini dikkate aldığınızı hissettirin.
- Yaşlıların "işe yarama" ihtiyacının yüksek olduğunu bilin ve kendilerini faydalı hissetmeleri için onlara küçük işler verin.
- Yaşlıların yalnız kalmamaları için mümkünse aile ve yakınlarıyla irtibat kurmalarını sağlayın.
- Yaşlıların afet bölgesindeki diğer insanlarla iletişim kuracakları ortamlar oluşturmaya çalışın. (Çadır mescitler, sohbet köşeleri vb.).
- Talep etmeleri hâlinde ibadetlerini yerine getirmeleri için yaşlılara yardım edin. (abdest/teyemmüm almasına yardımcı olmak vb.).
- Dua ve ibadetlerini rahatlıkla yapabilecekleri uygun ortamı sağlayın (Oturarak namaz kılması için sandalye bulmak vb.).

- Toplu ibadetlere katılmak isterlerse yaşlılara yardımcı olun (Koluna girip mescide götürmek vb.).
- Afettede olan bir yaşlı maneviyata önem veriyorsa ona inancının, ibadetinin, duasının ve samimiyetinin ne kadar değerli olduğunu söyleyin ve kendisinden dua etmesini isteyin.

İletişim

Diyamet İşleri Başkanlığı
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No:147/A 06800 Çankaya-ANKARA /TÜRKİYE

Tel : 0 312 295 72 93 - 94

Fax : 0 312 284 72 88

e-mail: diniyayinlar@diyanet.gov.tr